

Ph.d.-cup 2023

Børn og vold

Hvornår har du sidst set et blå mærke? Blev det til en underretning? Fysiske, voldelige overgreb mod børn er udbredt i Danmark. Det var emnet for min ph.d.-afhandling, og jeg fik lov at fremlægge resultaterne ved DSAM's årsmøde.

Vold mod børn er farligt. Det fører til udadreagerende børn med symptomer på angst og depression. Færre af dem gennemfører folkeskolen. Som voksne kæmper de med højere risiko for cancer, gigt, social angst og selvmordsforsøg – og ultimativt tidlig død.

Stressorer i familien

Den grundlæggende idé i vores forskning baserer sig på teori af Jay Belsky. Hvis en familie udsættes for flere stressorer, end deres supportmekanismer kan håndtere, øges risikoen for overgreb. For højt pres øger altså risikoen for at gøre noget, man ellers aldrig ville have gjort.

Stress kan komme fra alle domæner af et barns liv. En gennemgang af over 19.000 abstracts og 500 artikler

viste desværre, at evidensen for de enkelte risikofaktorer for fysiske overgreb mod børn er begrænset. På baggrund af en gennemgang af 139 risikofaktorer tillod vi os at anbefale forsigtigt, at familier med undervægtige nyfødte, lav forældreuddannelse, flerfoldsfødsler eller tidligere underretninger fortjener særlig opmærksomhed og støtte – særligt hvis flere af disse faktorer er til stede samtidigt.

Forældres sygdom – en risikofaktor?

Vi ønskede at bidrage til viden om risikofaktorer. Hvis stress kan øge risikoen for overgreb, burde forældrenes sundhedsdata være en god kilde til at finde familier i særlig risiko. Vi testede derfor, om sværhedsgraden af forældres sygdom kunne hjælpe med at forudsige risikoen for fysiske (registerdokumenterede) overgreb mod børn.

Vi anvendte data på 2,7 millioner børn og deres forældre samt data om overgreb fra Landspatientregistret og Politiets Offerregister, men vi fandt ingen sammenhæng.

En nærmere gennemgang af litteraturen viste, at sygdomme muligvis ikke stresser familier på samme måde. Evidensen er også her begrænset og fremstår ikke intuitiv, f.eks. viste et studie, at cancer ikke påvirkede fami-

liens funktionsniveau, mens et andet studie viste, at hovedpine havde negative effekter. For patienter med diabetes afhang påvirkningen af familien af type af diabetes og behandlingens kvalitet. Vi bør ikke drage faste konklusioner fra enkelte, mindre studier om en bestemt sygdomskategori, men evidensen tyder på forskellig stresspåvirkning fra sygdomme af forskellig karakter.

Vi undersøgte derfor sammenhængen mellem fysiske overgreb mod børn og sygdomskategorier enkeltvis. Vi brugte Anders Priors multimorbiditetsindeks til at kategorisere sygdomme og finjusterede selv yderligere, så vi kunne undersøge sammenhængen mellem 33 forskellige kategorier af

Vold mod børn i Danmark

En undersøgelse fra Børns Villkår i 2022 viser, at hvert femte barn i 8. klasse har været udsat for vold fra deres forældre inden for det seneste år. Mellem 5 og 22 % (afhængig af beregningsmåde og definition af vold) af danske børn bliver udsat for vold i hjemmet. Langt under 1 % af en børneårgang registreres i sundhedsvæsenet med overgreb.

sygdom hos forældre og fysiske (registerdokumenterede) overgreb mod børn.

Et studie med så mange analyser er eksplorativt, og resultaterne bør efterprøves i andre studier. Men vi fandt en sammenhæng mellem 10 kategorier og fysiske overgreb mod børn.

Vi fandt, at iskæmisk hjertesygdom, perifer okklusiv arteriel sygdom, slagtilfælde, kroniske lungesygdomme og mavesår/kronisk gastrit alle er associeret med fysiske overgreb mod børn. Disse kategorier er også associeret med livsstilsfaktorer, herunder rygning og stofmisbrug. Det fundne kunne derfor være et resultat af, at både rygning og misbrug er svært at se i registrene. Der er imidlertid allerede en kendt sammenhæng mellem traumatiske begivenheder i barndommen og rygning og misbrug.

En anden uventet association var mellem forældres epilepsi og efterfølgende fysiske overgreb mod børn. Dette er ikke tidligere beskrevet. Epilepsi kan imidlertid opstå som følge af fysiske traumer, altså muligvis som resultat af, at forældrene har været udsat for vold. Epilepsi er også associeret med både depression og vanskeligheder ved følelsesregulering, og

psykisk sygdom er associeret med en øget risiko for fysiske overgreb mod børn. Der er således flere mulige forklaringer på associationen.

Alle ovennævnte associationer bør udforskes videre, men de har den fællesnævner, at de gælder for et mindretal af forældre. En enkelt kategori skiller sig imidlertid ud: 72 % af familierne havde mindst én forælder med uspecifikke symptomer, og dette øgede risikoen for senere fysiske overgreb mod børn. Vi definerede uspecifikke symptomer som en række symptom-bårne diagnoser uden klar patologisk baggrund, f.eks. spændingshovedpine, uspecifik synsforstyrrelse eller funktionelt fordøjelsesbesvær – alle af en sværhedsgrad, der har krævet hospitalskontakt (så der var en ICD10-diagnose). Det bør understreges, at størstedelen af familier med disse symptomer, ligesom familier i de andre beskrevne kategorier, ikke begik fysiske overgreb mod deres børn, men prævalensen var større end i den tilbageværende gruppe.

Almen praksis kan spille central rolle

Alment praktiserende læger har et unikt indblik i en families liv gennem

konsultationer ved graviditet, børneundersøgelser og vaccinationer samt bistand ved forældres sygdom og udfordringer gennem barnets opvækst. Det er ikke muligt at give præcise, håndfaste anbefalinger på baggrund af ovenstående – der er for lidt evidens, og de resultater, vi selv har frembragt, er enten uden association eller eksplorative.

Vi tillader os alligevel forsigtigt at anbefale særlig opmærksomhed på den stressede familie – tegn herpå kunne være undervægtige nyfødte, lav forældreuddannelse, flerfoldsfødsler eller tidligere underretninger. Forældre med uforklarede symptomer, epilepsi eller sygdomme, som er relateret til rygning eller misbrug, er muligvis også en gruppe, der fortjener særlig opmærksomhed, så det klarlægges, om børnene i disse familier trives.

Associationerne bør efterprøves i fremtidige studier. Men hvis de praktiserende læger lykkes med at nedsætte stressniveauet i de familier, hvor forældrene plages af livsstilssygdomme eller symptomdiagnoser, er der en chance for, at lægerne både hjælper forældrene og beskytter børnene. //